

Colecția: **Apocaliptică**

Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOERESCU, DAN-SILVIU

**Apele ucigașe - dezastrele naturale care ne-au lovit
în ultimele secole, avertismente pentru un viitor tragic? :**
docu drame și mituri istorice / evocate de Dan Silviu Boerescu,
însoțite de consemnări din presă. - București : Integral, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-219-4

94

© INTEGRAL, 2018

Editor: Costel POSTOLACHE
Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Eurobusiness

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-219-4

Apele ucigașe – dezastrele naturale care ne-au lovit în ultimele secole, avertismente pentru un viitor tragic?

Docu-drame și mituri istorice
însoțite de consemnări din presă
prezentate de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

Furia apelor și absența Arcei lui Noe / 7

**Revărsările Dâmboviței asupra Bucureștilor.
De la dezastrul din 1865, pretext pentru Cuza
de a-și înfia copiii nelegitimi,
la blestemele Lacului Mor(ț)ii / 13**

**1932 – anul când apele
iau în stăpânire Aradul și Iașii / 35**

**Inundațiile catastrofale din 1970 și strategia
„lucrativă” a Securității în Occident / 41**

**1975 – Potopul lovește din nou România...
iar Ceaușescu e peste tot! / 73**

**1985 – Inundațiile din Bărăgan
și tragedia de la Grădina Zoologică
din Călărași / 85**

Catastrofa de la Foeni și inundațiile
din Banat din 2005 / 93

*Un elefant se legăna
pe o pânză de păianjen...*
la grădinița din Costinești / 95

Viitura periculoasă a Dunării din 2006
și proverbiala încăpățănare oltenească
a sinistraților din Rast / 99

2007 – Urgia lovește Tecuciul / 107

Inundațiile din 2008 din nordul Moldovei
și adevărata miză a conflictului diplomatic
dintre România și Ucraina / 119

Stare de necesitate la Dorohoi.
Inundațiile din iunie 2010 / 125

Comedie în stil Las Fierbinți la inundațiile
din aprilie 2014: „Tu ce faci aici, fă?
Aveai chef de niște inundații?” / 131

2017 – Evenimente de proporții biblice
iscate din nimic la Tulcea / 137

În loc de *Epilog*:

Duminică, 1 iulie 2018 / 139

Lămuriri bibliografice / 143

Furia apelor și absența Arcei lui Noe

Multă vreme, am considerat inundațiile catastrofale care ne-au lovit țara drept manifestări ale hazardului natural. Ploaia venea din Cer, se transforma într-un veritabil Potop, lumea se lupta eroic pentru supraviețuire și salvarea bunurilor, se mai ridica apoi, eventual, un dig, după care totul se uita, viața își revenea la normal – într-o ciclicitate care se întindea, în genere, pe o perioadă îndelungată de timp. Însă, după anul 2000, asemenea evenimente au devenit tot mai frecvente, având deja, până acum, cel puțin cinci sezoane în care furia apelor a pustiit suprafețe imense de teren și a răpit nu puține vieți omenești.

Treptat, am fost siliți să realizăm că nu doar încălzirea globală, cu tot alaiul său de consecințe nefaste și pe care nu prea avem cum să le controlăm, ar fi de vină pentru aceste fenomene extreme, ci și contextul local specific. Tăierea accelerată și criminală a pădurilor, ducând

Revărsările Dâmboviței asupra Bucureștilor.

De la dezastrul din 1865,
pretext pentru Cuza de a-și
înfia copiii nelegitimi, la
blestemele Lacului Mor(ț)ii

Deși, acum, pare destul de neverosimil, nici Capitala nu a fost scutită, în secolele trecute, de diluvii majore, care au condus la teribile drame urbane. Informații bazate pe documente despre inundațiile din București au apărut relativ târziu, pentru că Bucureștiul n-a fost așezat de la început în imediata apropiere a Dâmboviței. O dată cu începutul expansiunii teritoriale a orașului au apărut, apoi, începând cu secolele XVI-XVII, și primele documente despre revărsările râului.

Dâmbovița era din vechime principala sursă de apă de băut și, mai ales, menajeră a orașului, sacagiii și ulterior pompele de la „Casa Apelor” asigurând aproape trei sferturi din apa necesară bucureștenilor. Multă vreme, bucureștenii au băut apă din același loc unde se și scăldau. Luau apă din Dâmbovița și o băteau cu piatră acră fără să le fie teamă de microbi. Sacagiii sunt cei care se ocupau cu aprovizionarea orașului cu apă din Dâmbovița. Personaje pitorești pe străzile Capitalei, ei aduceau sacaua trasă de câte-un cal pricăjit, ținând din rărunchi „Aaaaap! Oaaaap!”. După ce bucureștenii cumpărau apa, o duceau acasă iar gospodinele puneau în ea un pumn de piatră acră și o băteau cu telul, lăsând-o la limpezit în pivniță. Sacagiii au fost utili și la incendii, dar și la construirea Universității din București, între 1857-1864. Ei aduceau apa de la Vadul Sacagiilor, dar „evianul” boieresc venea de la Fântâna Filaret sau de la Mărcuța. La începutul secolului XX, sacagiii au dispărut și puțini mai sunt cei care știu astăzi de existența unui asemenea negoț.

Poluarea la nesfârșit a râului avea ca rezultat firesc infectarea apei, care, îndeosebi în timpul verii, dădea naștere la tot felul de molime, contrazicând violent o faimoasă zicală bine întipărită în subconștientul colectiv. În 1808, un armean, Minas Bijiskiant, ajuns în București după o călătorie în Polonia, descrie orașul și afirmă: „Mereu am auzit din gura poporului un astfel de vers: «Dâmbovița apă dulce, cine-o bea nu se mai duce». Pe cât de dulce era, pe atât de capricioasă s-a dovedit apa înainte de a fi canalizată. În documentele vremii se vorbea des despre „înecăciunile” provocate de revărsarea

Dâmboviței, în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea. Motivele erau mai multe, explică istoricul George Potra într-unul din masivele tomuri intitulate *Din Bucureștii de ieri*: morile mult prea numeroase de pe cursul bucureștean al apei devenite, astfel, tot mai puțin curgătoare, podurile susținute de țărugi înfiți direct în albia râului și care alcătuiau adevărate „zăgazuri” în calea cursului normal al apei, dar și prostul obicei al bucureștenilor de a arunca gunoaie direct în Dâmbovița, care strâmtorau sensibil matca naturală a cursului de apă. În plus, cei care locuiau pe malul râului strâmtorau constant albia, încercând să-și extindă suprafața curților și grădinilor.

În urmă cu două-trei secole, în fiecare primăvară și toamnă, apele Dâmboviței distrugau totul în calea lor – poduri, copaci, ziduri, casele erau luate de viituri. Ba chiar unii, de pildă zarzavagii bulgari de la periferie, au numit-o „foaia de stejar”, întrucât apele aduceau cu ele periodice mii de frunze de aramă. În primăverile și toamnele ploioase sau când topirea zăpezilor se producea brusc, peste noapte, Dâmbovița producea pagube importante pentru bucureșteni. O altă cauză a revărsărilor era faptul că la intrarea și la ieșirea apei în și din oraș, erau numeroase mori pe albia Dâmboviței. Morile potoleau într-o măsură oarecare apa râului dar exercitau și o presiune puternică la suprafața apei, zbaturile și roțile lor împingând-o sistematic peste maluri. Prima însemnare documentară despre o inundație mai mare provine din timpul domnitorului Gheorghe Duca (1674-1678), când putem vorbi despre câteva sute de locuințe avariate și de primii sinistrați din

istoria orașului care au trebuit să fie ajutorați de comunitate în absența unor legi clare în acest sens.

Dar nu toată lumea era nenorocită de astfel de inundații, săracii și hoții bunăoară se bucurau că apa aducea cu sine obiecte și bunătăți culese „în drum”. Într-una din cărțile ei, Lelia Zamani scrie că, după retragerea apelor, ȣiganii din Mahalaua Calicilor intrau în beciurile caselor boierești de unde prindeau peștii rămași.

În timpul domniei lui Alexandru Moruzi, în ultima decadă a secolului al XVIII-lea, se iau măsuri energice pentru repararea podurilor de peste Dâmbovița, poduri care erau șubreze și amenințau să se prăbușească. Cele patru poduri au intrat în reparații: podul de la Șerban Vodă în 1793, podul de la Gorgani în 1794, podul de la Cotroceni în 1794, podul de la Mânăstirea Sfântul Ioan în 1795. După inundația din 1814, pentru protejarea orașului, boierii hotărâsc „să se facă zăgaz ȣapân umplut cu pământ înalt de șase palme domnești și lat de doi stâneni”. Suma necesară pentru această lucrare împreună cu terminarea șanțurilor de-a lungul Dâmboviței începute de pe vremea lui Alexandru Ipsilanti se ridică la 12.135 de taleri; suma urma să fie strânsă de la boierii care dețineau moșii pe malul râului. Cu toate aceste măsuri, inundațiile au continuat totuși, iar în 1837 șapte mahalale au fost sever inundate.

Cu toate că de-a lungul timpului au fost nenumărate inundații în București, trei dintre acestea au produs pagubele cele mai mari. Anii '60 din secolul al XIX-lea au fost efectiv blestemați din acest punct de vedere, ei fiind

marcați de inundații grave, provocate în principal de ploile care nu mai conteneau cu zilele.

La inundația din martie 1862, când vremea ploioasă și călduroasă a dus la un dezgheț brusc, Capitala a fost acoperită de ape din Grozăvești până la Grădina Cișmigi. Fiecare sinistralat a primit, apoi, 135 de lei.

La inundația din mai 1864, au fost inundate mahalalele Antim, Broșteni, Izvor, iar apele au atins doi metri. S-au acordat ajutoare de urgență constând în alimente și bani. Mihail Kogălniceanu, care era ministru de Interne, a cerut deschiderea de subscripții.

Inundația din martie 1865 a fost cea mai dezastruoasă inundație din secolul al XIX-lea, care a afectat nu numai Capitala ci și întreaga țară. În unele părți ale Bucureștiului, apa a atins nivelul record de trei metri. Catastrofa diluviană a rămas în memoria colectivă printr-un desen făcut de un artist maltez stabilit în București. În această lucrare, domnitorul Alexandru Ioan Cuza apare călare prin apă alături de medicul Alexandru Davila. Pe case se văd sinistrații, care s-au refugiat pe acoperișuri din calea apelor. Numărul locuitorilor afectați a fost foarte mare, circulația s-a întrerupt, aprovizionarea cu apă potabilă și alimente s-a desfășurat greoi. S-a început o puternică campanie în ziarele vremii împotriva Guvernului, acuzat de lipsa de măsuri în ajutorul populației, nepricepere și necinste. „Mahalale întregi s-au cotropit de apă și n-au fost mijloace, nici chiar atâtea ca să pătrundă până la dânsle, ca să întindă mâna celor ce se înecă sau să dea o pâine celor ce mor de foame în podurile caselor. Poliția și corpul municipal, în uniforme lor frumoase, aleargă

pe străzile neinundate, fac gălăgie multă la marginea apelor, ca să zică că au ostenit și s-au sacrificat pentru nenorociți... Ceea ce este foarte urgent este imediata începere a canalizării Dâmboviței”, scria presa vremii. În consecință, este votată legea pentru desființarea morilor și zăgazurilor de pe apa Dâmboviței; lucrările prevăzute în lege încep imediat, cu ajutorul a sute de pușcăriași, scoși la muncă din închisorile din jurul Bucureștiului, dar ritmul este lent, cu termene periodice amânate, cu lucrări superficial executate.

De atunci există și legenda că nestatornicul Alexandru Ioan Cuza, care avea doi fii din flori, ar fi venit la soția sa, Elena Cuza (care nu putea avea copii), și i-ar fi spus că i-a găsit părăsiți după inundații, așa că trebuie să fie înfiați. Băieții – Alexandru și Dimitrie, făcuți cu amanta Maria Obrenovici (mama și a unui viitor rege al Serbiei!) – au avut o soartă crudă și au murit amândoi de tineri, pe la douăzeci și ceva de ani.

Canalizarea Dâmboviței începe la sfârșitul anului 1880 și cu toate că lucrările au fost terminate, o ultimă inundație are loc în 1892, când sunt afectate cartierele Grozăvești, Cărmidari și Cotroceni, iar Grădina Botanică a fost distrusă aproape în întregime.

Unii spun că nici astăzi Bucureștii nu sunt scutiți de pericolul unei inundații majore. Există chiar un scenariu sumbru al inginerilor constructori, conform căruia Lacul Morii ar putea îneca Bucureștiul în cazul unui cutremur major. Specialiștii spun că apa ar putea ajunge la câțiva kilometri distanță, până în cartierul Tineretului. Aflat la doar șase kilometri de centrul Capitalei, Lacul

Ciurel reprezintă un adevărat pericol în cazul unui cutremur puternic, atrag atenția specialiștii. De altfel și pompierii iau în calcul un astfel de scenariu cumplit. Inginerii constructori spun că deși digul a fost construit în urmă cu mai bine de 30 de ani, lucrări de renovare nu s-au mai făcut. „Dacă, din nefericire, cutremurul este foarte mare atunci poate ceda și stăvilarul cât și barajul și această cantitate se poate revărsa și asupra orașului. Se văd plăci care au început să alunece”, afirmă inginerul Dan Trifu.

Stăvilarul Ciurel, barajul de pe Lacul Morii, are 15 m înălțime și o lungime de 7 kilometri. Lacul se întinde pe 246 de hectare și are 14 milioane de metri cubi de apă. O mulțime de legende urbane susțin că, în cele din urmă, bucureștenii ar putea deveni victimele blestemelor legate de Lacul Morii. Acesta este unul dintre lacurile din România care ascunde numeroase secrete și lucruri misterioase. Unul dintre aceste mistere este împăturit frumos sub forma unui blestem, necunoscut de cei mai mulți bucureșteni. Puțini cunosc adevărata istorie a acestui lac și modul în care a fost construit, dar mai ales blestemul pe care îl poartă. Atunci când a fost construit, regimul comunist a trecut peste cadavre, la propriu, pentru că a fost nevoit să demoleze una dintre cele mai frumoase biserici din București, Sfântul Nicolae, și să desființeze un întreg cimitir. Ideea construirii Lacului Morii a fost una cât se poate de practică, fiindcă s-a dorit protejarea Capitalei de inundații. Pentru a-și atinge scopul, constructorii au fost nevoiți să-i oblige pe oameni să exhumeze mii de cadavre ale rudelor lor și să le mute în Cimitirul

Giulești Sârbi. Astfel, Cimitirul Crângași avea să dispară pentru a lăsa locul unui lac care nu de puține ori a fost martorul unor evenimente mai mult decât stranii. Regimul comunist ordonase ca toți morții să fie mutați până la o dată fixă. Atunci când termenul limită s-a încheiat, buldozerele au intrat peste ceea ce mai rămăsese din cimitir. Trist este că foarte multe morminte au fost răvășite și astfel s-a creat psihoza blestemului. Oasele amestecate cu pământul răscolit erau răspândite peste tot, iar unii au luat ce au mai apucat, fără a ști măcar dacă osemintele erau sau nu ale celor dragi. În plus, biserica cu hramul Sfântului Nicolae a fost dărâmată chiar în ziua Sfinților Constantin și Elena, ceea ce cu siguranță nu putea aduce ceva bun.

Lacul Morii este un lac de acumulare de pe râul Dâmbovița, format de acest râu în spatele barajului Ciurel din municipiul București, baraj executat în principal pentru protecția municipiului împotriva inundațiilor. Lucrările la lac au început în iulie 1985 iar pe 21 august 1986, a fost închis stăvilarul Ciurel și apele Dâmboviței au început să se adune în spatele zăgazurilor din pământ și beton. Lacul este situat între cartierul Crângași la est și sud-est, cartierul Giulești la nord și nord-est și satul Roșu (comuna Chiajna) la sud-vest. Stăvilarul a fost realizat printr-un baraj de 15 m înălțime, cu un corp central de beton, prelungit cu diguri de pământ longitudinale cu o lungime totală de 7 km. Volumul lacului este de 14,7 milioane metri cubi, având o tranșă de atenuare a viiturilor de 1,6 milioane metri cubi, peste nivelul normal de retenție. (După alte surse, Lacul Morii are adâncimea de

19 metri și volumul total de 18,7 milioane metri cubi.) Volumul efectiv pentru atenuarea viiturilor poate fi mărit prin realizarea de pregoliri, în perioadele în care se prognozează apariția unor viituri. Realizarea lacului peste zona mlăștinoasă din Giulești, în apropierea unei zone urbane în expansiune, a necesitat dezafectarea unor construcții existente, printre care demolarea unei biserici la care se ajungea folosind un pod peste mlaștină și dezafectarea unui cimitir.

Nu o dată, pescarii care din 1987 încoace au mers să pescuiască în apele Lacului Morii au povestit că i-au încercat senzații stranii sau că au trăit experiențe înfricoșătoare. În timp, pe măsură ce tot mai mulți se înecau în apele lacului de acumulare, acesta a dobândit numele de „Lacul Morții” și tot mai mulți au început să creadă în forța blestemelor. Pescarii bucureșteni sunt martorii unor evenimente de-a dreptul terifiante, luminițe de diverse culori se pot zări la suprafața apei, sau vuiete care seamănă cu plânsete sunt doar câteva dintre fenomenele ciudate care se petrec aproape în fiecare noapte pe lacul blestemat. Probabil că acesta este tributul pe care morții îl cer pentru că au fost deranjați din somnul cel de veci. O altă legendă urbană spune că pe locul pe care se află acum Lacul Morii a existat, la începutul secolului al XIX-lea, un cimitir de ciumați, unde au fost îngropate victimele Ciumei lui Caragea, care în anii 1812 și 1813 a omorât peste 90.000 de oameni în toată țara. Această variantă nu este însă confirmată oficial de niciun document.

În situația unei calamități în care cel mai negru scenariu luat în calcul de autorități s-ar îndeplini, iar barajul Ciurel ar ceda, am asista la o tragedie teribilă spun specialiștii. Cantitatea uriașă de apă s-ar năpusti către Capitală și cu siguranță cele mai afectate ar fi blocurile din imediata apropiere. „Dacă ar ceda stăvilarul atunci ar ceda și digul de protecție cu siguranță. Este clar, cartierul Grozăvești, cartierele joase, zona Eroilor, zona Parlamentului, zona Unirii, Timpuri Noi, cartierele Tineretului și Văcărești”, afirmă Dan Trifu.

Specialiștii de la Apele Române spun în schimb că barajul este verificat periodic. „Această acumulare, barajul și digul au fost concepute și proiectate să reziste la un cutremur de 8,5 de scara Richter. Acest baraj a trecut prin mai multe cutremure și la fiecare mișcare seismică mai mare de 4 grade se face o inspecție post-seism”, spune Mihai Georgescu, șeful sistemului hidrotehnic Dâmbovița.

Peste 1.500 de pompieri sunt antrenați să intervină în cazul unui dezastru. „În zona aceasta avem tot ceea ce intră pentru descarcerări, cilindri hidraulici, foarfeci tăietoare, berbeci și perne ridicătoare. La ce le folosim? Pentru ridicare plăcilor de beton care s-au prăbușit peste victime, pentru stabilizare, tăiere, echipament pentru alpiniști pentru intervenția la victimele surprinse la înălțime”, spune Doru Achim de la Unitatea Specială de Intervenții IGSU.

Însă, dincolo de spectrul amenințător al unei inundații cumplite provocate de lacul format în amonte de Dâmbovița, rămâne o poveste istorică fascinantă, plină de pitoresc.

Se știe, de pildă, că Dâmbovița din perioada anului 1800 n-avea o albie care să o distanțeze de locuințe, ci efectiv se prelingea pe lângă ele. Râul avea cursul strâmb, întortocheat, precum configurația străzilor și a clădirilor așezate după bunul plac, fără să se țină cont de vreun plan urbanistic. În cursul ei prin București, „Gârla” atingea fundul curții Liceului „Sfântul Sava”, care avea o grădină mare, ce se prelungea până la Piața Universității. Când se umfla, râul uda zidul bucătăriei internatului liceului. Primăvara și toamna, apa se umfla și năvălea în pivnițe și locuințe, mai ales în cartierele joase, precum Izvor. Oamenii erau salvați de pompieri sau, pur și simplu, așteptau retragerea apelor. Mai norocoși erau cei care locuiau unde locul era mai înalt și apa nu făcea prăpăd. Peste Dâmbovița nu era vreun pod, ci existau doar câteva podiști, de care, în general, nu prea era nevoie pentru că apa nu depășea în mod normal 60 de centimetri adâncime, iar pe vreme secetoasă chiar și mai puțin. Trăsurile treceau pe podiști, iar căruțele direct prin apă, iar iarna, pe gheață.

Constantin Bacalbașa arăta în tetralogia memorialistic-monografică *Bucureștii de altădată* starea în care se afla, în 1871, râul care brăzdează și acum Capitala: „Dâmbovița nu era nici canalizată, nici rectificată. Puțin adâncă, șerpuiind într-o albie la nivelul stradei, fără cheiuri, cu poduri de lemn prost întreținute, alergând în zigzaguri întortocheate, avea numeroase vaduri de unde sacagiii scoteau apă. Pe atunci, apa era dusă de sacagii, fie că o aduceau abonaților pe prețul mediu de 50 de bani sacaua, fie că o vindeau pe străzi, strigându-și marfa, la fel